

Igaz mese...

Írta: RÁCZ VINCE

Egyszer volt, hol nem volt, nem is olyan régen, a kizsákmányolók által boldog békebelinek nevezett, régi Jugoszlávia fiatal éveiben éldogélt, illetve bácskai gazdagparasztoknál hol szolgálgatott, hol meg részeskedett egy paraszt, akinek nagy öröme volt egy olyan fia is, aki mindig azt mondogatta apjának, hogy „bizony én nem leszek cseléd.” Amikor már elég erős volt és elég jól tudott kaszálni, hogy „nagy” részbe is el mert menni, kiválasztották egymást egy öregbéres pirosképű lányával és összeházasodtak. Házasságuk első napjaiban együtt is elhatározták, hogy nem lesznek cselédek, de még a gyermekeiket se adják annak, ha még olyan nehéz lesz is az élet.

Bizonyára komoly okuk lehetett, hogy ilyen nagy és nehezen megvalósítható elhatározásra szánták magukat. De nem azért voltak fiatalok, hogy lemondjanak terveikről. A szót tett követte és az első közös részaratás után hozzáfogtak önállóságuk megalapozásához. Ez a gyakorlatban abból állt, hogy minden célben annyi levest főztek, hogy vacsorára is maradjon. De csak levest. A másik étel árát összerakosgatták, ezen vettek egy borjút, amiből majd később tehén lesz. A búzakereset felét pedig eladták, hogy a városi végrehajtótól egy darab földet béreljenek.

Az évek múltak, gyermekeik születtek, már több darab földet vettek bérbe, csirkéik, malaćuk, lovuk is volt, amely miatt hajnali két órakor fölkeltek, hogy megetessék, itassák, vakarják, mert mire kivilágosodott, el kellett indulni a messze fekvő földre, dolgozni. Közben alig várták, hogy a legöregebb gyerek 9—10 éves legyen, hogy segítsen apjának szántani, kapálni, az anyjának vizet hordani.

Az így megnövekedett munkaerővel nemsokára odáig merészkedtek, hogy örökáron megvettek egy darab földcskét egy öreg magános embertől, aki azért adta el, hogy az árából tengesse életét. De, hogy kifizethessék a földet, el kellett adni a kenyérnek való búzát, a malacot, a hizlalására félretett kukoricát és a ló szájából az abrakot is. De bocskorra már nem jutott a pénzből és a mezítláb szántó kisgyerekek lábát a rög és a tarló mind összetörte és szurkálta. Nadrágra se jutott a pénzből, hiába voltak tele az üzletek kirakatai sok szép ruhával. Mert a kukoricáért és a búzáért nagyon alacsony árat fizettek. Pedig még a csirkéket is eladták, csak egy kopasznyakút vágtak le, amelyiket azért nem vett meg a kereskedő a piacon, mert beteg volt. És amikor hideg őszi reggeleken szántani mentek, a gyerek le-leugrott a kocsiról és — mint a csikó — körülfutkározta a kocsit, hogy megmelegítse hidegtől reszkető vézna testét.

De azért örültek, hogy már nekik is van földjük, „van mire támaszkodniok”, nemcsak a Zsoldos Károlynak, volt gazdájuknak. Igaz, az övéké csak egy láncocska, a Zsoldosnak meg 90 van, de ez is valami. Meg hogy messze van. De messzebb van az, ami nincs — biztatgatták magukat.

De nem így a ló. Benne nem élt olyan szilárd elhatározás, hogy független legyen, mint gazdáiban és így abnaktalanságában csüggedten lógatta fejét. Egy napon aztán nem bírta tovább az éhséget és a sok munkát, leesett lábáról és föl se kelt föbbé. Hiába jöttek a szomszédok is, segíteni, a farkánál fogva emelgetni, nógatni, hogy „Kesej, no Kesej”. Csak visszadőlт erőfőlenő. És rövid idő múlva eljőtt érte a gyepmester csigás kocsijával, amelynek pusztá láttára is hideg borzadály futott végig a falusiak hátán. Három gyerekük (mert már akkor ennyi volt) még sokáig sírt a csigás kocsin távozó ló után, szinte kórusban mondogatva egymásnak: „nincsen Kesej, elment a Kesej”. Miközben hol bizonyos hajukat markolášták, hol mocskos kis ökleikkel maszatolták szét könnyeiket vértelen arcocskáikon.

A sok koplalás, az erőnfőlüli, látástól vakulásig tartó munka, mint a sző, rágta, rombolta Balog Jóska szervezetét is. Végő is tődőgyulladászt kapott. A betegség hosszú időre ágyba döntőte. A gyerekek kimaradtak az iskolából, hogy anyjukkal együtt eltartsák magukat és beteg apjukat. De az adót még így se bírták kifizetni és a kicsikék lelkébe újabb rettenes élmény vésődött kitörőhletetlenő: gonosz emberek kocsira rakták párnáikat és a dunnát, amit anyjuk kapott hozományba, elvitték a piacra és dobszó mellett eladták. Nem maradt más hátra, a legnagyobb gyerek kanásznak, a középső pedig libapásztornak szegődött a gyűlölt béresnyűző nagygazdához.

*

Egy évtized múlt el azóta, egy évtized, telve nagy történelmi eseményekkel. Országok, királyságok dőlték romba, nagyhatalmak váltak kicsivé vagy éppen gyarmattá, demokraták váltak leigázokká és tegnapi véres fasiszták a demokrácia hangos szószólóivá nevezték ki magukat. Ebben a történelmi eseményekben dős évtizedben a mi népünk is két legyet ütőttek egy csapással. Egyszerre, egy harcban verték le az idegen hódítókat a hazai kizsákmányolókat is. Egyszerre számoltak el minden adósukkal: vezérrel, királlyal, kormányzóval, bánnal, főispánnal, szolgabíróval és csendőrmesterrel. A papjaikat is megválogatták. külön a jókat és a gonoszokat, mint a bibliai mesében a juhokat és a bakkecskéket. A jókat a nép magához vette, a rosszakat magára hagyta, a legrosszabbakat kényszermunkára küldte.

Ilyen előzmények után parasztjaink legjobb és leghőbb szövetségő, a munkásság segítségével gyorsan visszaszedték azokat a földeket, amelyeket a dőd-, ők- és szépapjuktól raboltak el a kül- és belföldi unak, főpapok, kereskedők, nagygazdák és uzsorások.

Az így földhöz jutott szegényparasztok és kisparasztok, köztük a Balog Jóska is, látták nagy elmaradásukat és szegénységüket. A kapott földek messze voltak széjjelszórva, soványak és gondozatlanok. Pénzük igára, gépre és műtrágyára nem volt, pedig szerelték volna

többet termelni. Ezért elhatározták, hogy azt, amit külön-külön nem bírnak megcsinálni együtt: a szétszórt sok kisbirtokot, igát, munkakerőt, tudást és akarást összeteszik egy nagy gazdasággá és akarássá, hogy ne legyen előttük semmi akadály.

Hozzájuk csatlakozott öt középparaszt is.

— Látnak, hogy nektek van igazatok — mondogatták. — Ahogyan titeket elnyomták a háború előtt az ügyvédek, urak, kereskedők, bankok és nagygazdák, éppen úgy akartak minket is tönkretenni. A háború alatt is együtt tartottunk. Együtt éltemztük, ruháztuk és segítettük katonáinkat. Fiaink is velük harcoltak és ez az ország a miénk is. Nem lehetünk ellenségei. Tegyük össze erőnket, legyen köztünk egy akarat, akkor nem maradunk el a fejlődő ipar mögött. Ez az egy utunk van a fejlődésre, boldogulásra, több nincs. Mi is a keserves kétkézi munkánkából élünk, éjjel-nappal küzdöttünk hol a szárazság, hol az árvíz ellen, örökké rettegve a tűztől, víztől vagy jégveréstől. Ha valami betegség vagy csapás ért bennünket, mi is kenyér nélkül maradtunk, mint ti. A nagy gazda a mi nyakunkat is úgy szorította, mint a titeket.

Így és hasonlóképpen vélekedtek a középparasztok, akik látták, hogy nincs veszténivalójuk, csak nyerhetnek.

A szegény- és kisparasztok a Párt és a Népfrontaktivistáival együtt fáradhatatlanul magyarázták a szövetkezés előnyeit. Erről beszéltek a Népfront-konferenciákon, utcasarkokon, este a házakban, nappal a földeken, úton-útfélen, mindenütt. Az egész falu felbolygatott hangyabolyhoz hasonlított. Alaposan rácáfolt a burzsuj származású tanító-kisasszonyokra és a vakvágányra futott régi kultúrmunkásokra, akik álmosnak szokták nevezni a bácskai falut. Mert ugyancsak fölébredt és ennek az ébredésnek az lett az eredménye, hogy fél falu a szövetkezésbe ment.

A kívülmaradottak között voltak kisparasztok is egynéhányan, akiknek kicsiny adó- és beszolgáltatási kötelezettségük volt, a bosztánból és a jószágból pedig olyan sok pénzt árultak, hogy azon törték a fejüket, hogy kellene a kapott földhöz újabb darabot ragasztani. Némi titokban szinte nagygazdának képzelte magát. De a kintmaradottak zöme mégis a volt nagygazdák közül került ki, akiknek legagyarasabbjai pokolra kívánták az új rendszert, néphattalmával, Pártjával, Ötéves Tervével, szocializmusával, munkaversenyével, iparosításával, szövetkezeteivel és aktivistáival együtt. Ha be is lépett közülük néhány a szövetkezésbe, főleg az adótól és a felvásárlástól félve tettek.

Ilyen számítása volt a két Zsoldos-testvérnek is, amikor összebeszéltek, hogy egyikük beiratkozik a szövetkezésbe a másik nem. Így, ha nem változik meg a helyzet, Péter a szövetkezésből védi a kintlevő Károlyt, ha pedig „megfordul a kocka” és a Péter vagyona elvesz, amiért a kommunistákhoz pártolt, akkor a Károly földjéből majd csak elégedélnék. Még arra is volt gondjuk, hogy mielőtt Péter belépett volna a szövetkezésbe, eladták a legjobb lovat, a szimmentáli fajtehenet pedig fiastól, meg a két anyakocát átírták a Károly nevére, hogy ne kelljen bevinni a szövetkezésbe. Azt hitték, hogy a régebben náluk

béreskedő Balog Jóskák és a nagygazdák által annyira lenézett „egylovasok” észre sem veszik ezt.

De a falu másik fele sem aludt. Néha megállította valamelyik kívülmaradt nagygazda a hazafelé tartó középparasztok egyikét és az arcába vágta:

— Kellott ez neked, öregségedre napszámba jární? Ki az ördög kényszerített oda?

Ilyenkor a megszólított középparaszt nagy magyarázatásba kezdett. Beszélt az összefogott egységes akarat erejéről, az államtól kapott beruházási hitelről, a nagy fejlődési lehetőségekről és az új gépekről, amelyeket majd vásárolnak. Mesélt arról, hogy nem kelnek fel két ózaker, hogy jut idejük tanulságos előadásokra jární, olvasnak és még tisztálkodásra is van idejük.

— No, no — válaszolta egyszer Zsoldos Károly — ha mindenki úr akar lenni, ki dolgozik? A föld csak úgy magától nem terem a szövetkezetben sem. Avval a hitellel meg építkezéssel pedig jó lesz vigyázni, nehogy eladósodjatok és a bank elvigye a birtokot.

A gyerekeknel sem volt külön a helyzet. Balog két nagyobb fia, akik már a szövetkezetben lovakat hajtottak, sűrűn összezsaptak valamelyik gyerekekkel. Különösen a Zsoldos-gyerek szokott utánuk kiabálni.

— Kommunista, kolhózi! Derekatokra költitek a csajkát, közös ágyon alszatok!

Ilyenkor az idősebb Balog-gyerek kihajolt a kocsiderékon, hogy az ostorral végigvágjon a Zsoldos-gyerek ingén. Persze legtöbbször nem sikerült, mert a gyerek elugrott. Ilyenkor csak a foga között sziszegte utána: „Megállj, az anyád szentségét, te béka!”

Néha, vasárnap délutánonként hosszú konferenciákat tartottak a szövetkezetben. Néhányan dühösen morogtak a foguk között, ha valaki sokszor hozzászólt a tárgyhoz: — Hagyd már a fenébe!

Vagy a fiatalok meséltek tréfákat és kuncogtak. De mindig sok elintézni való volt. Hol a dísznök gondozója unt rá munkájára és felváltást kért, vagy a kocsis rúgatott agyon egy malacot, vagy egy tehénész akart átmenni a répatermelő brigádba. Legkevesebb baj az asszonyokkal és lányokkal volt, akik csaknem mind a kertészbrigádban dolgoztak és összebarátkozva jól is érezték magukat. Ilyen hosszú konferenciák alatt a bentlakó tagok gyerekei nagy énekszóra néptáncokat jártak olyan buzgalommal, hogy a szemlélőnek nem lehetett kétsége aziránt, hogy ezek a gyerekek mentik meg a feledéstől, az utókor számára népünk kultúrórökségeit.

Az egyik vasárnap délutáni konferencián váratlan esemény történt. Noha nem is lehetett másként, egyesek mégsem várták a dolgok ilyen gyors kirobbanását és elintézését. Miután megbeszélték az időszerű kérdéseket, áttértek a konferencia tárgysorozatának utolsó pontjára, az indítványokra. Balog Jóska emelte fel a kezét és szót kért. Az elnök gépiesen jelentette: Balog munkástársunké a szó.

— Munkástársaim — kezdte Balog némi zavarral, majd nyelt egy nagyot, utána körülnézett, mintha azt nézné, figyelnek-e szavaira. Pedig csak azért nézett körül, hogy időt nyerjen. Kissé nekibátorodva

folytatta: — Vannak köztünk olyanok, akik nem ide valók, akik rongálják szövetkezetünket, elveszik a tagok kedvét és áskálódnak az egység ellen.

— Ki az, ki az? — kérdezték többen is.

Balog Jóska egy kis szünetet tartott, majd igaza tudatában neki-bátorodva határozottan folytatta:

— Például a Zsoldos Péter. Amikor a kukorica alá szántottunk, följebb vetette az ekét. A répamagot pedig a fogasolatlan földbe vetette. Azt mondta, jó lesz ezeknek a koldusoknak így is. A magkant is szándékosan ütfette el a kocsival. Mielőtt bejött a szövetkezetbe, a jobb lovát eladta, a tehenet, borjút és disznót átíratta testvérére, aki kint maradt. A lucernáját is eladta évi kaszálásra és erről nem szólt senkinek sem. De ez még mind nem elég, hanem még arra biztatja a többieket, hogy ne hozzanak be mindent, ne forgassák ki magukat mindenből, mert „úgy sem lehet így soká”. A szövetkezetnek tönkre kell mennie, mert nincsenek benne hozzáértő emberek. És hogy nem többet, hanem ezután még kevesebbet terem a föld. Ha pedig nem mennek tönkre, akkor meg Amerika vág beléjük, mert úgysem nézi sokáig, ami itt megy.”

— No lám, hogy bújik ki a szög a zsákból! — Vágott közbe egy harcsabajszos volt kigazda — most már értem miért nem akarta Zsoldos az építkezési kölcsönt, a szivattyút a bolgár kerthez, miért ellenezte az istálló építését, a föld tagosítását és a vetésvédő erdő ültetését. Magam is azt mondom: ki vele!

— Emlékezzetek! — kapta el a szót egy másik tag. — Amikor az ő kezükben volt a hatalom és mi igazságunkat követeltük, ők csendőrel, börtönrel és akasztófával fizettek. — Hát most a mi kezünkben a hatalom, bánjunk velük úgy, ahogy ők bántak velünk!

— Ki veled Hol a pofád, hadd lássuk! — kiabáltak mindenfelől.

— Kivágni, mint a huszonegyet!

— Munkástársak, legyünk fegyelmezettek — kiabálta az elnök, de a szava elveszett a nagy zajban. Végre, percek múlva, amikor egy kissé elült a lárma az elnök megkérdezte, ki akar még hozzászólni ehhez a kérdéshez.

— Ehhez már nincs mit hozzászólni ami volt, megmondtuk! — kiabálták többen is egyszerre.

Zsoldos, van-e valami mondani valója? — fordult az elnök arra, ahol az előbb Zsoldos állt. De hiába kereste.

Zsoldos lehajtott fejjel, a fal mellett sompolygott kifelé, vigyázva, hogy hozzá ne érjen valakihez, de még csak a pillantása se találkozzon a többiek tekintetével. Lapult mint a kutya, amelyiket tojásevésen kaptak, menekült baj nélkül, azt se tudva örüljön-e, hogy ép bőrrel megússza, vagy a szövetkezetben maradt vagyonát sajnálja.

A „Haladás” termelő parasztszövetkezet pedig osztályellenségeitől megtisztulva, szilárd gazdasági és akarategységgé forrva, nagy lépésekkel halad tovább a szocializmus útján.

*

Az idő nagy kereke majdnem két évtizeddel fordult, amióta Zsoldos Pétert kidobták. Ha valaki a szövetkezet életében történelmi eseménynek számító konferencia óta nem járt a „Haladásban”, igen elcsodálkozna, ha látná a különbséget az akkori és a mai szövetkezet között. Még a legingadozóbb, legálhatatlanabb burzsuj is (ha ugyan volna még ilyen) azt mondaná, hogy ezért igazán érdemes volt. A munkások és a dolgozó parasztok számára ez természetes volt, mert világosan látták, hova vezet útjuk. A régi idők kispolgára mesének vélné, pedig valóság, nagyszerű valóság ez. Itt van például a gazdasági udvar, az egyenként 100 fejőstehénnek épült, magas, nagyablakos, fehérremszelt, vízvezetékekkel, villanyvilágítással és villamos fejőgépekkel felszerelt istálló. Benne a nagy tejhozamú fajállatok. Minden tehén fejénél ott áll az elfogyasztott takarmány és a tehén által adott tej mennyiségének és a tejben lévő zsírtartalom magasságának kimutatása. A tehenész pontosan kiszámítja, melyik tehén mennyi tejet és vajat ad, nyilvántartja mindegyiknek a tulajdonságait, megállapítja az elfogyasztott takarmány értékét és így a termelést a legfelsőbb fokra emeli.

Vagy nézzük a főzelék-konzerváló üzemet. Vagy a kender- és olajgyárat.

— Na jó — mondaná a polgár — de minek a húsfeldolgozó üzem?

— Minek? — ismétli csodálkozva a fiatal szövetkezeti paraszt, miközben kirántja jobbkezét a fehér vászonkabát zsebéből és széles mozdulatokkal magyaráz. — Hogyha 24 húzótmarhát szállítunk az ipari dolgozóknak, ahhoz négy darab 15 tonnás vasúti kocsi van szükség, míg ha itt, helyben dolgozzuk föl, a 24 marhából körülbelül egy vagon húsáru lesz. Ha már itt is, ott is le kell vágni és földolgozni, hát miért végyük igénybe fölösleges a szállítóeszközöket, amelyekre úgylis túlnagy szükségünk van.

— Nézd, elvtárs, ez a mi kis téglagyárunk — mutat bálna a fiatal paraszt. — Ez látja el a szövetkezetet téglával. Azért építettük a kendergyár mellé, hogy ne kelljen messzire szállítani a fűtőanyagot, mert kender-pozdorjával égetjük a téglát. Ez itt az olajgyárunk. Az olajos magvakat dolgozzuk föl itt, az olajpogácsát meg feleltjük. Látnod azokat a nagy sertésótlakat? Csille jár be a közepén, azon hordják be a takarmányt és az szállítja el az ólaktól a trágyát. A sertésállományt a sörgyár, a szeszgyár és a tejüzem melléktermékeivel vagy hulladékaival etetjük. Amott vannak a villamoshajtású cséplőgépek. Az a furcsa készülék a cséplőn, amit olyan nagyon nézel, az a porgyűjtő. Azt a port gyűjti össze, amit valamikor a munkások nyeltek le, hogy aztán egy részét este és másnap reggel nagy keservesen kiköhögjék, kiköpködjék.

— Itt van a vízvezeték központja, a nagy villamosszivattyú a Tiszából emeli át a vizet az öntözőcsatornába. Nemcsak a 100 hektáros konyhakertet, hanem a rizsföldet és a gyapotültetvényt is ellátja vízzel, sőt néha még a lucernát és a kukoricaföldet is megöntözzük. Az öntözéssel meg a kiegészítő megporzással 50 százalékkal növeltük a lucerna meg a kukorica termését.

A „Haladás” 10.000 hektárnyi földjét nem is lehet belátni innen. Pedig egy tagban van, de több szakaszra osztják vetésvédő erdősávok.

A fasorokat a vidéken uralkodó széljárás irányára keresztbe ültették, hogy megóvják a növényzetet a szél káros hatásától, hogy megakadályozzák a talaj kiszáradását és páradúsabbá tegyék a levegőt. A keskeny védősávok fáit úgy válogatták össze, hogy a talaj szintjétől a fák csúcsáig mindenütt elzárja a szél útját, bokrokat, alacsony törzsű, majd magasabb fákat ültettek egymásmellé.

— Volt terméketlen talajunk is, — magyarázta tovább a fiatal paraszt — de azon is segítettünk. Kezdetben nehezen ment a dolog, de mégis csak sikerült.

— De mára elég lesz elvtárs, késő van már, gyere vacsorázni szövetkezetünk éttermébe. Vacsora után megnézzük majd a népművészeti csoportok előadását és majd reggel folytatjuk a nézelődést.

Másnap reggel keleten már embermagasságban volt a nap, amikor vendégünk fölébredt. A szeme nyitva volt, de még mindig az este látott képek sorakoztak előtte. Nem tudta hirtelen mi is volt a legszebb. A szövetkezeti tagok lakása, vagy az étterem. A tejüzem, vagy az olajgyár. A téhenistálló vagy a sertésól, a pomeránies cséplő vagy a vízvezeték. A táncsoport volt-e tökéletesebb az esti előadáson, vagy az énekar, vagy a bolgár kert volt szebb, mint az akácok. Nem is sokat töprengett, látta, hogy hiába. Végül kiegészített önmagával abban, hogy ez így, együtt, teljes egészében szép, amit egyszóval így lehet kifejezni: szocializmus. Ezután megelégedve indult ki az udvarból, hogy mielőbb lássa, azt is, amire az előző napon nem jutott idő. Amint átment az udvart szegélyező fasorokon, észrevette, hogy az este még sárgáló búzaföld fele fekete. Mély, tompa motorzúgás is hallatszott, enyhe benzinszag úszott a reggeli levegőben. Az út- és csatornamenti fűszálak hegyén a bőséges harmat nagy gyöngycseppjei ragyogtak, mintha csak dicsekedni akarnának, hogy többé nem vízszegény ez a határ. Fenn a levegőben kicsi szárnyukat libegtetve egy helyben lebegtek a pacsírták és fáradhatatlanul énekeltek mindaddig, amíg meg nem győzték szerelmükről párjukat.

Az egész mezővilág megszokta már az új életformát. Még a nagyfűlű, butakéjú nyulak is megtudták állapítani a motorzúgásról, milyen messze van a traktor és mielőtt még közelükbe ért volna, átsétáltak a fölugarolt földre és ott kapartak maguknak tús rejtékhelyet.

A nyári nap éppen csak hogy fölszippantotta a harmatot, amikor az ugaroló traktor megállt a tarló végén, a gépész leakasztotta az ekét, megnézte a motort, nincs-e valami hibája, majd átadta a másik szövetkezeti tagnak, aki már várta. Így volt ez náluk beosztva már régen. Amint a gép nappal lemaradt, azt éjjel fölugarolták. Amíg a harmatos gabonát aratni nem lehet, a gép szánt. Így a gépet gazdaságosan kihasználták, a talaj nedvessége nem ment veszendőbe és a gyomok is kipusztulnak.

Az aratógépen ülő traktoristában felismerjük az egyik Balog-gyereket, aki közben nemcsak mezőgazdasági munkát, de a motoros járművek kezelését is megtanulta. Feleségül vette egy másik szövetkezeti tag leányát, aki szintén mezőgazdaságot tanult. Szabad idejükben együtt tanulmányozták a talaj és növények életének törvényeit és ezekhez al-

kalmazták a gép munkáját. Balog kihozta magával hatéves kislát is, aki épp úgy szerette a gépet, mint apja. Most is azon könyörög, hogy:

— Apa, mutasd meg, hogy megy a motor. Az apja odavezeti a traktorhoz és magyaráz:

— Látod, itt beszívja a benzint, ez itt köddé porlasztja, itt adja a szikrát, ami fölrobbantja a benzinpárákat és a robbanás mozgásba hozza a dugattyút. Érted?

— Értem — feleli a gyermek. — Így ni — és fölfújja kis képét, majd hangos pú-val köpi ki a levegőt.

Így utánozta a robbanást. De mindez kevés neki és tovább kunyerál:

— Apa felülök én is.

Az apja fölül a gépre, ölébe veszi a gyermeket és elindul a géppel. Azonban a gyermek nem olyan fajta, hogy félúton megálljon. Most már azért ránködi, hogy ő vezethesse a gépet.

— Nem tudod te, merre kell fordítani a kormánykereket!

— Dehogyan is nem — kiáltja diadalmasan a gyerek. — Ha erte akarok fordulni, akkor erre csavarom, ha amarra akkor meg arra csavarom — és kis kezével mutatja az irányt.

Az apa óvatosan rárakta a gyerek kis kezét a kormánykerékre, az övét pedig észrevétlenül levette.

— Nehéz?

— Nem! — vágta ki a gyerek kurtán.

— Valamikor nem így dolgoztunk — mondta az apa, — de erről majd estére mesél neked a nagyapó, ő jobban tudja, hogy volt.

A gép pedig engedelmesen haladt a diadalmaskodó ember kezében.